

Список використаних джерел:

1. Гекало Л. Розвиток творчого потенціалу педагога // Перша всеукраїнська газета для першого вчителя // «Початкова освіта». – 2014. – № 10. – С. 43-49.
2. Павленко В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості // Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 145-150.
3. Равлюк Т. Діагностика та раннє виявлення творчих здібностей учнів. Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. – 2005. – Вип. 20. – С. 112-118.
4. Хворостовська Н.В. Розвиток комунікативних умінь у процесі вивчення курсу «Основи педагогічної майстерності»/ Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Наумчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 81-84.

Пуйто А.І.

магістрант,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ЗДАТНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО СУПРОВОДУ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛІВ ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Стаття націлена на систематизацію наукових підходів і універсалізацію визначення сутності поняття педагогічної компетентності вчителя, характеристику її особливостей в умовах молодшої школи. На підставі найбільш ґрунтовних наукових праць було виокремлено основні змістовні ознаки, які обумовлюють сутність аналізованого поняття. Зважаючи на існуючі наукові підходи та сучасні вимоги до педагогічної компетентності вчителя запропоновано авторське трактування, яке розширює теоретичну базу стосовно вказаного питання. Здійснено аналіз особливостей та критеріїв сформованості педагогічної компетентності вчителя молодшої школи.

Ключові слова: педагогічна компетентність вчителя, початкова школа, освіта, професійність, сформованість, критерій, показник, компетентісний підхід, педагогічна діяльність, загальнопізнавальні уміння.

У сучасну «епоху знань» стратегія розвитку вітчизняної освіти лежить у площині використання резервів особистісно професійного впливу вчителя, готового до компетентного вирішення професійних завдань, застосування інноваційних методик в навчальному процесі.

Питання розвитку і впровадження компетентісного підходу висвітлювалися В.О. Адольфом, В.І. Бабейко, Т.Г. Браже, Л. Ващенком, П.Я. Гальперінім, В.В. Давидовим, Е.Ф. Зеєром, І.О. Зімнею, Н.В. Кузьминою, А.К. Марковою, В.І. Масловим, В.О. Сластенінім, В.В. Серіковим, А.В. Хуторським, В.Д. Шадриковим, І.С. Якиманською, тощо. Завдяки проведених досліджень сформувалися концептуальні основи теорії компетентісного підходу. Ми поставили за мету вивчити деякі аспекти проблеми, пов'язаної педагогічною компетентністю вчителя початкової

школи, в аспекті професійного супроводу процесу розвитку загальнонавчальних умінь у молодших школярів.

Насамперед уточнимо сучасні наукові уявлення про компетентнісний підхід.

Так, А.І. Крижановський виділяє основні особливості педагогічної компетентності вчителя початкової школи, серед яких:

- володіння комплексом знань про вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, наявність розвинених педагогічних здібностей;
- компетентність щодо великого масиву методик та технологій здійснення педагогічної діяльності, знання нормативних документів, Державного стандарту початкової загальної освіти та змін до нього;
- універсальність та варіативність стосовно предметної сфери знань (на відміну від учителя, який викладає певні предмети);
- розвиненість професійних функцій, зокрема, рефлексивної, проектної, мотиваційної, самоосвітньої, комунікативної тощо [13, с. 47].

Вивчення наукових праць дозволило уточнити критерії сформованості педагогічної компетентності вчителя початкової школи, серед яких О.А. Вартапетова, А.І. Крижановський, І. Онищенко.

1) загальнопрофесійний критерій. Як зазначають дослідники, педагогічна діяльність може бути успішною тільки тоді, коли вчитель глибоко та в повній мірі володіє предметними знаннями на сучасному розвитку науки. Серед найбільш вагомих показників педагогічної компетентності вчителя молодшої школи згідно із загальнопрофесійним критерієм виокремлюють: володіння сучасними технологіями та теоріями навчання та виховання учнів молодшої школи; володіння змістом навчальних дисциплін; знання та врахування чинників, які забезпечують успішність діяльності педагога;

2) загальнокультурний критерій. Високоєфективний фахівець в сфері початкової шкільної освіти, на думку пошуковців О.А. Вартапетова, А.І. Крижановський, І. Онищенко, повинен мати високий рівень освіти, володіти глибокими знаннями в різних сферах. Слід виділити такі показники оцінки вказаного критерію: широта знань та загальна освіченість; культура мови; добра та постійно підтримувана інформованість в сфері культури на різних рівнях;

3) комунікативний критерій. Комунікація, як відомо, є основою в системі «людина-людина», в якій здійснюється педагогічна діяльність, в тому числі на рівні молодшої школи. Постійний інтерес до дитячого світу, потреба спілкування з дітьми, бажання сприяти їх становленню та розвитку, здатність підтримати дитину в складні хвилини, вміння увійти у довіру до учнів початкової школи вважаються необхідними передумовами професійного самовизначення вчителя молодшої школи. Автори О.А. Вартапетова, А.І. Крижановський, І. Онищенко виділяють такі показники сформованості даного критерію: мобільність у спілкуванні та налагодженні зворотного зв'язку з дітьми; потреба в спілкуванні з учнями цієї вікової категорії та інтерес до їх проблем; конструктивність та доброзичливість у спілкуванні;

4) критерій самоосвіти та саморозвитку. Педагогічна компетентність не формується одразу, її рівень визначається тим, наскільки вчитель займається власним професійним саморозвитком, чи є цей процес безперервним. Професійне та особистісне зростання забезпечують високий професіоналізм.

Серед показників цього критерію слід відзначити: вимогливість та самокритичність щодо власної професійності; потребу в постійному оновленні теоретико-практичних знань та навичок, схильність до інновацій у роботі; використання дослідницького стилю діяльності, націленого на вдосконалення;

5) особистісний критерій. Ефективна робота педагога передбачає наявність у нього безлічі різних особистісних якостей та властивостей. Оцінка їх рівня проводиться, за твердженням дослідників, за такими показниками, як: відданість професії та професійні ідеали; особистісна відповідальність та зрілість, які визначають професійну націленість особистості вчителя; наявність специфічних фізіологічних та психічних властивостей (стійкої нервової системи, високого емоційно-вольового тону, витривалість та працездатність).

В чому ж своєрідність компетентного супроводу вчителя початкових класів, саме процесу розвитку загальнопізнавальних умінь молодших школярів? На наш погляд, принципово значення набувають принаймні такі обставини: по-перше, усвідомлення фахових важливостей такого сегменту продовження діяльності як системного впливу на діяльність у молодших школярів комплексними вміннями вчителя (загально-мовленеві, загально-пізнавальні, організаційні, контрольні-оцінні).

По-друге, врахувати специфіку віку дитини (1-4 класи) як основи професійного втручання означений процес; по-третє, опанувати найрезультативніші педагогічно технологічні розвідки у дітей загально навчальних умінь (зокрема: проектної, ігрової, тренінгової тощо).

Отже, окреслення основних особливостей та критеріїв сформованості педагогічної компетентності вчителя початкової школи (загальнопрофесійний критерій, загальнокультурний критерій, комунікативний критерій, критерій самоосвіти та саморозвитку, особистісний критерій) дозволяє більш педагогічно виважено розглянути механізми діяльності вчителя у здатності результативно розвивати у молодших школярів загальнонавчальні вміння – базової характеристики дитини як школяра. Перспективи подальшого дослідження доцільно сконцентрувати на виробленні моделі коригування процесу ставлення компетентного педагога в умовах вищої школи.

Список використаних джерел:

1. Вартапетова О.А. Профессиональная компетентность учителя начальных классов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-mo/2011/09/06/professionalnaya-kompetentnost-uchitelya-nachalnykh>
2. Крижановський А.І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах: дис. ... канд. педагог. наук : 13.00.04. – Вінниця, 2017. – 264 с.
3. Онищенко І. Модель формування фахової компетентності майбутнього вчителя початкових класів // Навчання і виховання обдарованої особистості: теорія та практика. – 2012. – № 8. – С. 94-101
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для вищ. навч. закл. – 2-ге вид. – К.: Грамота, 2013. – 504 с.